

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 12 december 2007
Utskriftsvänlig pdf-fil

Svenska Simförbundet (SSF) grundades 1904 och gick samma år in i det året innan bildade Sveriges Riksidrottsförbund. Från början dominerades förbundet av det då nio år gamla Stockholms Kappsimmingsklubb (SKK eller Kappis), som var tävlingsmässigt och organisatoriskt överlägsen och kom att dominera SSF ända fram till 30-talet; till exempel kom hela styrelsen de första åren från Kappis. 1906 grundades Simklubben Neptun, som skulle bli den verkliga utmanaren till SKKs dominans. Under 1910- och 20-talen var konflikterna mellan de två Stockholmsklubbarna bitvis hårda och antagonistiska, och påeldade av SKK-ordföranden och förbundets starke man Erik Bergvall. Det dröjde till 1932 innan Neptun lyckades utmanövrera Bergvall och ta över ordförandeposten genom Nils Backlund, neptunare med ett förflutet i Kappis. Om dessa händelser, och om mycket, mycket mera, inte minst om Therese Alshammar, kan man läsa i *Simklubben Neptun 100 år: 1906–2006*, en vacker och innehållsrik jubileumsvolym sammanställd av Owe Fröberg. Ove Karlsson inleder sin recension med exempel på bra och mindre bra idrottsliga jubileumsböcker, och kan nöjt konstatera att Neptunboken motsvarar de högst ställda kraven – till och med akademiska idrotthistoriker torde kunna ha glädje av den!

Legendarisk simklubb firar 100 år

Ove Karlsson

Yrkesjournalist och amatörhistoriker

Owe Fröberg (red)

**Simklubben Neptun 100 år:
1906–2006**

415 sidor, inb., ill.

Stockholm: SK Neptun 2006

ISBN 978-91-631-9203-6

Svensk tävlingsidrott organiserades runt förra sekelskiftet, och de senaste åren har det kommit en rad 100-årsskrifter om förbund och föreningar. Allt från den pampiga *Ett idrottssekel* (Riksidrottsförbundet) till häften om små klubbar.

Att sammanställa jubileumsböcker är, om inte en svår konst så ändå ett svårt hantverk. Det traditionella innehållet, som t.ex. i RFs 50-årsbok (1953), kräver mycket arbete, tålamod och – pengar. Mot slutet av 1900-talet ansåg uppenbarligen flera sammanslutningar, inte bara inom idrotten och inte bara i Sverige, att den sortens historieskrivning var föråldrad (och – kortsiktigt – för dyr!), och gjorde/beställde i stället hurra-vad-vi-är-bra-verk med främst stort uppslagna bilder. Inget ont om fotokonsten, men det var böcker som inte gav mycket läsvärt om jubilarerna. Kombinationen, balansen, mellan text och bilder är mycket viktig. Nämnda trend verkar – tack och lov – ha ebbat ut.

RFs 100-årsbok, *Ett idrottssekel*, står i en (hög) klass för sig. Med tunga uppsatser – huvudsakligen skrivna av akademiker, till synes huvudsakligen för akademiker – är den emellertid svår för gemene man att ta till sig. Den ger djupa analyser, men ingen homogen redovisning av förbundet och den svenska idrotten. Till redaktörernas försvar

skall dock anföras, att det givetvis är oerhört svårt att "greppa" verksamheten inom en paraplyorganisation som RF.

Det talades om ett andra band, enligt uppgift med journalistiska artiklar och lättillgängliga fakta, men så blev det tyvärr inte. Det skall RF, inte redaktörerna för *Ett idrottssekel*, kritiserar för. Sveriges största folkrörelse hade vid det tillfället varit värd både och, d.v.s. också lättare journalistiskt stoff.

Även ett specialförbund, i varje fall ett stort, har en verksamhet så omfattande att den är svår att täcka i en jubileumsbok. Men det är också en fråga om hur materialet presenteras. Ett avskräckande exempel är Svenska friidrottsförbundets 100-årsbok (1995). En enorm textmassa, dåligt såväl strukturerad som redigerad, och sparsamt med illustrationer. Vårt största SF, Fotbollförbundet, inser däremot värdet av historieskrivningen, och kom till sitt 100-årsjubileum (2004) med ett föredömligt verk i två band.

På föreningsnivå har jag sett endast en bråkdel av det som givits ut. Två tidiga storklubbar, AIK och Djurgården, kom med utomordentliga 100-årsböcker (1991). Ett av de senaste exemplen i raden handlar om en ensportklubb, Simklubben Neptun.

Som läsaren insett är denne skribent stor vän av gedigen dokumentation; en jubileumsbok skall vara något av en uppslagsbok för berördt ämne. Inför Neptun-boken kapitulerar jag. Den uppfyller väldigt mycket av detta önskemål. Neptun (och redaktören Owe Fröberg) har all heder av sitt verk.

Mycket pedagogiskt finns i upptakten en kartläggning av simningens och simsportens historia, "In the beginning". Utöver några övergripande artiklar redovisas klubbens verksamhet år-för-år, inom simsportens alla discipliner, med kortare artiklar, resultat och uppgifter om styrelsens ledande berörda år. Eliten är naturligtvis klubbens "skyltfönster", men här behandlas också bredden, simskolor, skolsimningar (i många år klubbens rekryteringsbas), badhus, hallar, m.m. Den kronologiska genomgången fångar i mångt och mycket även upp utvecklingen i samhället i stort.

Boken är späckad av fakta, men tack vare följsam layout ger det inte intryck av "korvstoppning". Det hela lättas upp av en mängd foton och andra illustrationer, t.ex. kopior av protokoll, reproducerade klipp ur tidningar (bl.a. *Rekordmagasinet*), etc.

Till ett jubileum hör utmärkelser, och i boken finns en förteckning över Neptunare som fått utmärkelser av alla de slag, en genomgång av Neptunare i OS, utförlig SM-statistik, deltagare i 10-, 20- och 50-manna samt ett förnämligt register över bokens innehåll.

Profiler i klubben, aktiva som ledare, och även personligheter utanför Neptun, men med knytning till simsporten, presenteras i text och bild, ofta med detaljerade, överskådliga faktarutor. Det faktum att redaktören "tagit ut svängarna" gör att boken blir något av en skildring av, om inte hela Sveriges så definitivt Stockholms simsporthisoria.

I huvudstaden var SKK, Stockholms Kappsimmingsklubb, tidigt ute (1895), arrangerade bl.a. SM innan Svenska simförbundet bildades (1904). Neptun grundades av "utbrytare" från SKK, och en (mestadels) hälsosam rivalitet har existerat genom åren. Tabeller över massmönstringarna 10-, 20- och 50-manna visar, att Neptun varit klart bättre.

Som tonåring i slutet av 1950- och början av 1960-talet imponerades denne skribent storligen av den för den tiden stenhårda träning (och disciplin) jämnåriga simmarflickor underkastade sig – före skolan, tidigt på morgonen, och efter skolan. I boken finns intressanta förklaringar till "De framgångsrika 50- och 60-talen". En var legendariske tränaren Sten Hellqvist, som även har en egen artikel.

Att träningen inte medfört några negativa men visar f.ö. de framgångsrika yrkeskarriärer t.ex. Jane Cederqvist och Ann-Christine Hagberg kan visa upp. (Cederqvist var f.ö. första kvinna som tilldelades *Svenska Dagbladets* guldmedalj [1960], och hon är alltså den yngsta – 15 år – som fått utmärkelsen.)

Simsporten (åtminstone kappsimningen) på toppnivå var länge efter Andra världskriget en angelägenhet för tonåringar, åtminstone bland flickorna. Få fortsatte i 20-årsåldern. När dåvarande IOK-presidenten Juan Antonio Samaranch på 1980-talet gick i spetsen för att avskaffa uppdelningen i amatörer och proffs, blev förutsättningarna andra. Man skall egentligen inte tala om damers ålder, men för den jubileumsboken utnämner till *Århundradets Neptunare*, Therese Alshammar, finns anledning påminna om, att hon tog sitt första SM 1991 och räknas som ett stort olympiskt medaljhopp 17 år senare, 2008! Som sig bör ägnas Alshammar en lång artikel med så gott varje simtag i hennes tävlingskarriär.

Med vissa undantag är simning en "ung" sport, i så motto att majoriteten i klubbarna är barn och tonåringar. I de

åldrarna är intresset för att blicka tillbaka obetydligt, framtiden väntar ju, men några år efter avslutad karriär som elitidrottare väcks i regel intresset för vad som varit. För bl.a. dem, och dem som fortsätter som ledare, är jubileumsböcker som Neptuns både till glädje och nytta.

Läste nyligen en anmälan av en idrottsbok, där recensenten slog fast, att boken varken var skriven av eller för akademiska forskare i idrottshistoria. Med den inställningen är Neptun-boken inte heller något för den kretsen. Må det trots allt vara tillåtet att rekommendera boken också för professionella idrottshistoriker med höga krav. Även ni kan ha nytta av den!

Redan i inledningen uppmanar redaktören, Owe Fröberg:

SK Neptun är givetvis intresserad av att läsarna meddelar eventuella felaktigheter eller kompletterande uppgifter.

Föredömligt med tanke på myriaden av uppgifter. Vi som sysslar med fakta om tävlingsidrott är mycket väl medvetna om hur svårt det kan vara att få fram uppgifter (och det är ändå inte alltid 100-procentig garanti att de är riktiga!); hur lätt det är att ”gå på en mina”. En som gör det allt som oftast – och här stuckit ut hakan – har författat dessa rader.

© **Ove Karlsson 2007**

 Köp boken från SK Neptun

 Kjøp boken fra SK Neptun

 Køb bogen fra SK Neptun